

Rapport fra ophold i DIA's gæstehus oktober 2024

Bendt Ulrich Sørensen

Jeg rejste til Athen for at få inspiration og nye vinkler på mit i gang værende billedkunstneriske og litterære økosofiske projekt. Mit arbejde fokuserer på tidsånden, det globale vækstparadigmes historie og livet i antropocæn. Athen har i årtusinder været et knudepunkt mellem Øst, Vest, Nord og Syd, hvor Middelhavet har forbundet forskellige kulturer gennem historien. Nogle af de tidligste spor af menneskesamfund er fundet på øgruppen Kykladerne, fra søfarende jæger-samlere der har efterladt materielle spor fra kulturer i præhistorisk tid. De vidner om matriarkalske samfundsformer i en prædynastiske tid, fra før landbruget udvikledes til hierarkiske bysamfund, de såkaldte 'Store Civilisationer' med klasser, hierarki og slaveri. På *Museum of Cycladic Art* kan man se små kvindelige figurer skåret i marmor, fra disse tidlige kulturer, måske den tid der i den græske mytologi blev kaldt 'Guldalderen'?

På museets var der desuden en temaudstilling om kvinders rolle i antikken og en særudstilling med Cindy Sherman, især hendes tidlige værker der spiller på stereotypiske kvindebilleder fra filmverden og populærkultur. Også samtidskunstmuseet *EMST* havde med udstillingen *What If Women Ruled the World?* fokus på kvindelige kunstnere, ligesom der i Piræus nye gallerier i tidligere fabriksbygninger og lagerhaller, vistes værker af en række aktuelle kvindelige kunstnere. Dette nye fokus på kvindelige kunstnere, nulevende såvel som dem der hidtil har været underrepræsenteret på museer og gallerier, er måske tegn på et skifte i tidsånden, hvor hidtidige patriarkalske strukturer bliver udfordret, og der bliver gjort forsøg på at formulere et nyt økofeministisk paradigme?

Gallerierne i Piræus ligger i gamle industri og lagerhaller mellem smedeværksteder og leverandører af diverse maskindele og andre skibsartikler, der vidner om at havnen er en af Europas største havne. De mange containerskibe ligger for anker i farvandet mellem små øer og venter på at losse, læsse, få forsyninger, blive repareret eller få nye ordre og destinationer. Fra Piræus tog vi en færge til Ægina og kørte op til gudinden Aphias tempel, beliggende på en bjergtop med udsigt til Athen og kysten med strandene mod sydøst. Her mærkes den tidlige græske mytologi med dens tre tidsbegreber: *Aion*, *Kairos* og *Kronos*. I vor tid hersker *Kronos*, den opmålte tid i lønarbejdets rationalitet. *Kairos* er begivenhederne der ændre vores liv, hele samfundet, den globale situation. *Aion* derimod er perioders varighed, i vores levede liv, men også i den store tid, hvor verdensbilleder eller paradigmer ændres, hvor tidens spiralbevægelse af

gentagelser og forskelle, ligesom årstidernes perioder, glider over i hinanden og hvor nye tider med nye værdier afløser den tidligere tidsånd.

På instituttet fandt jeg nogle spændende bøger i biblioteket på øverste etage som jeg for det meste sad og læste i skyggen af parasollen og planterne på tagterrassen. En bog udgivet af Institutet handlede netop om denne præhistoriske kykladiske stenalderkulturs søfart og fiskeri. Den beskrev hvordan fund af obsidian, der blev brugt til at fremstille værktøj, kan spores tilbage til konkrete oprindelsessteder. Gennem sammenligninger mellem fundsted og geologiske oprindelsessted, fordelt ud over hele det østlige Middelhav, kan omfanget af søfart dokumenteres. Disse meget tidlige kulturer der har eksisteret forholdsvis uforandret i årtusinder, blev sammenlignet med den samtidige udbredelse af landbrugskulturer i Middelhavsområdet, der også skete over flere tusind år. Konklusionen var at søfartskulturene har eksisteret parallelt med jordbrugskulturen, igennem en lang periode uden at øboerne har valgt at omlægge til landbrugssamfund og de måske heraf medfølgende hierarkiske strukturer

Forestillingerne om tidligere tiders matriarkalske stenalderkulturer, fletter sig i de arkæologiske samlinger sammen med de repræsentationer fra den arkaiske bronzealders patriarkalske krigerkultur og jernalderens klassiske periode. Disse symbolske repræsentationer afspejles i de utallige gudindefigurer vi ser på de athenske museer. Men som et levn fra de tidligste epoker, herskede Athena over Parthenon. Krigsgudinden fortsætter arven fra Gaia og Afrodite i den senere olympiske gudeverden, hvor søjlernes kjolefolder og de mange gudinder peger tilbage til tidligere matriarkalske samfund. Fra kvindernes centrale rolle i de oprindelige dionysiske og euforiske danseritualer, udvikledes tragedien i den klassiske periode til en tilskuer og konkurrencesport domineret af mænd. Nu blev den mandlige nøgenhed et ideal i sport og krig, italesat af store mandlige filosoffer. Vi ser stadig sporene i Athen: Agoraens Sokrates, Platons Akademi og Aristoteles Lyceum.

Fra Akropolis klippetop kan man se ud over byen Athens mangfoldige diversitet. De forskellige bydele har hver deres bakker og klippehøje. Over det velslåede Kolonaki rejser sig Lykavittos Hill med Agios Giorgios, hvorfra man kan se videre over til Strefi Hill, der hæver sig over kvarteret Exarhia, der ligger som en oase mellem de brede boulevarder med universiteterne og kulturinstitutionerne. I de smalle beplantede gader udfoldes nye livsformer og idéer i graffiti og plakater med alternative politiske budskaber. I en af de mange boghandler her, fandt jeg en bog med titlen: *Why Women Will Save the Planet* udgivet af Friends of the Earth. Sådan taler Athen også om længsler og krav i vor tid, om andre værdier end den herskende vækstideologi, hvor øget våbenproduktion, krig og autoritære patriarker hersker. Måske er vi på vej mod en ny økofeministisk epoke, hvor omsorg både for menneskene og naturen og vores fælles økologiske systemer igen vil komme i centrum?

